

Rychlá cytologická metoda

Roztlakové preparáty

Materiál: kořenové špičky rostlin

Definice meristému

- v raném vývoji embrya se dělí všechny buňky (**protomeristém**)
- později je dělení buněk omezeno pouze na **malé oblasti primární meristémy**, ve kterých si buňky zachovávají embryogenní charakter a schopnost dělení (**apikální meristém stonkový, kořenový, axilární meristémy**) - jejich činností vznikají nové buňky, které po diferenciaci vytvářejí celé rostlinné tělo
- **sekundární meristémy**
  - kambium a felogén

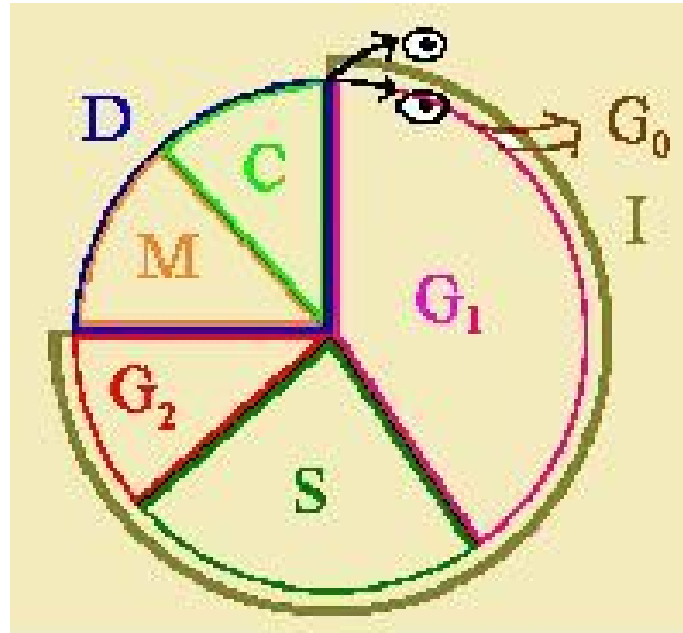
Charakteristika meristematických buněk

- malé, izodiametrální nebo protáhlé buňky
- tenká buněčná stěna, žádné interceluláry
- velké jádro (jádro-plasmový poměr)
- velká hustota protoplastu = malé vakuoly

Buněčný cyklus

mujweb.cz/Veda/biologie/b.cyklus.htm.

I (interfáze): doba, kdy se buňka připravuje na dělení, tj. G_1 , S a G_2 fáze

G_0 fáze: buňka se nedělí, je součástí pletiva

G_1 fáze (z ang. gap = mezera): na buňce není pozorovatelné co se v ní děje, probíhá syntéza RNA a bílkovin

S (syntetická) fáze: syntéza DNA

G_2 fáze: syntéza bílkovin pro vznik a dělení jádra (histony a mikrotubuly)

M fáze (mitóza): nepřímé dělení jádra

C fáze (cytokineze): dělení celé buňky

Formace cytoskeletu v průběhu buněčného cyklu

před profází

metafáze

telofáze

cytokineze

interfáze

diferenciace

A

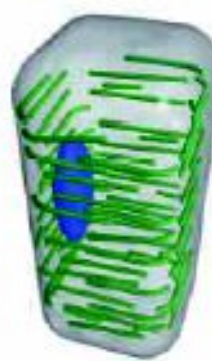
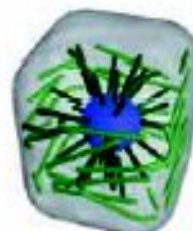
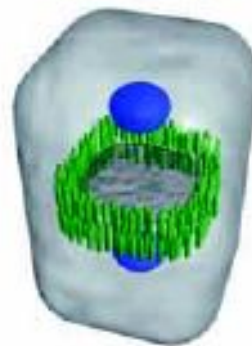
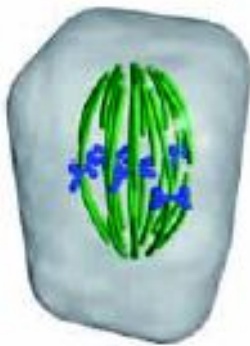
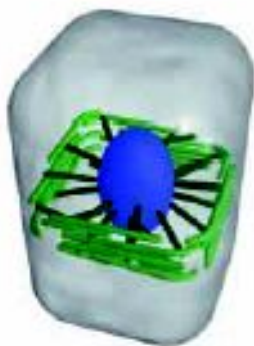
B

C

D

E

F

předprofázní
prstenec

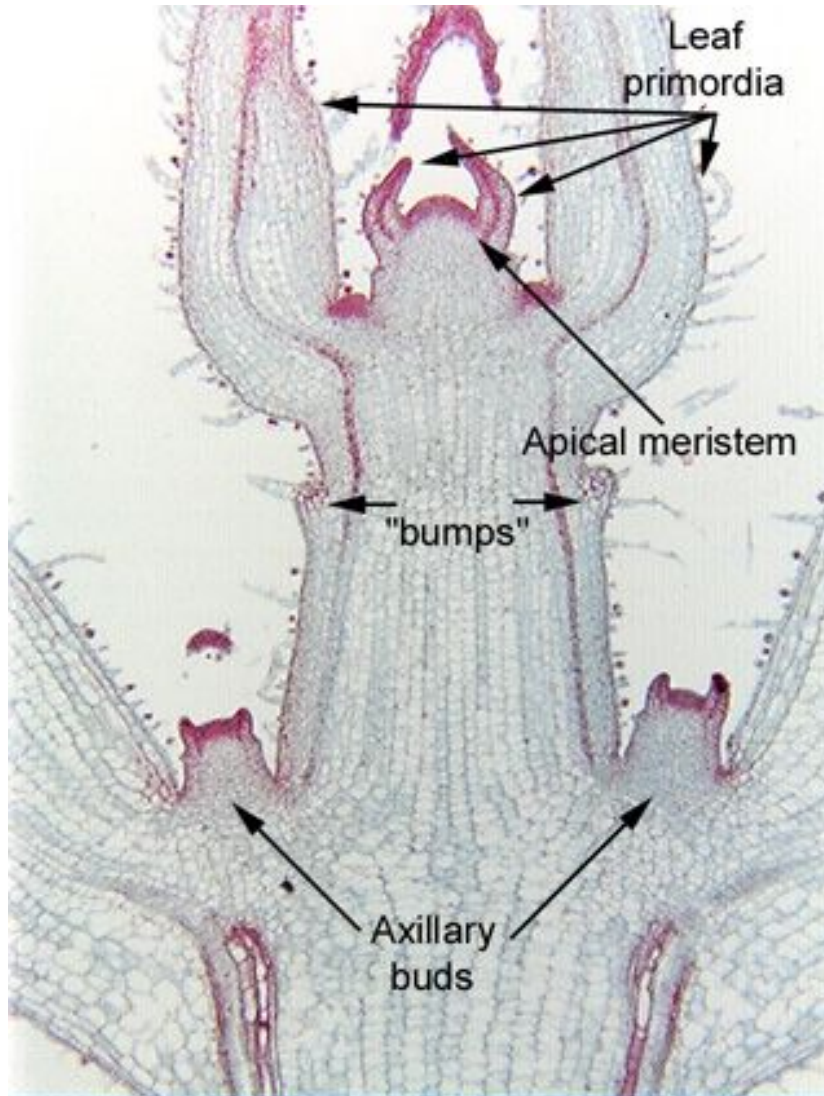
achromatické
vřeténko

fragmoplast

radiální
formace

kortikální
formace

Podélný řez apexem stonku *Coleus*

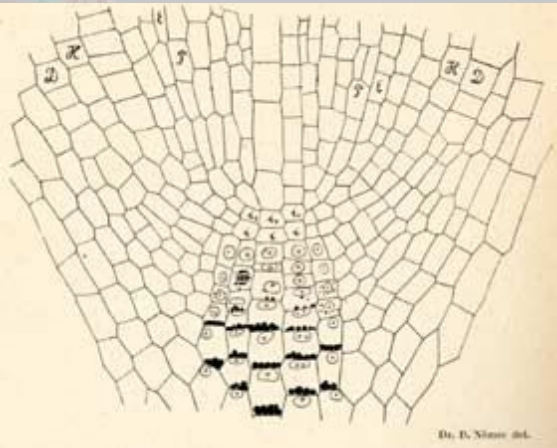
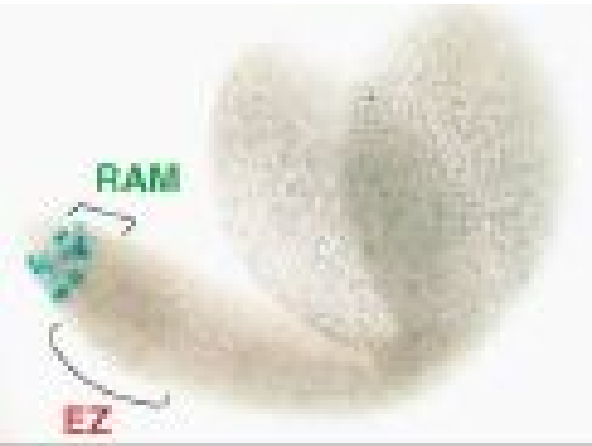

příklad stavby a
lokalizace stonkového
apikálního a
axilárního meristému

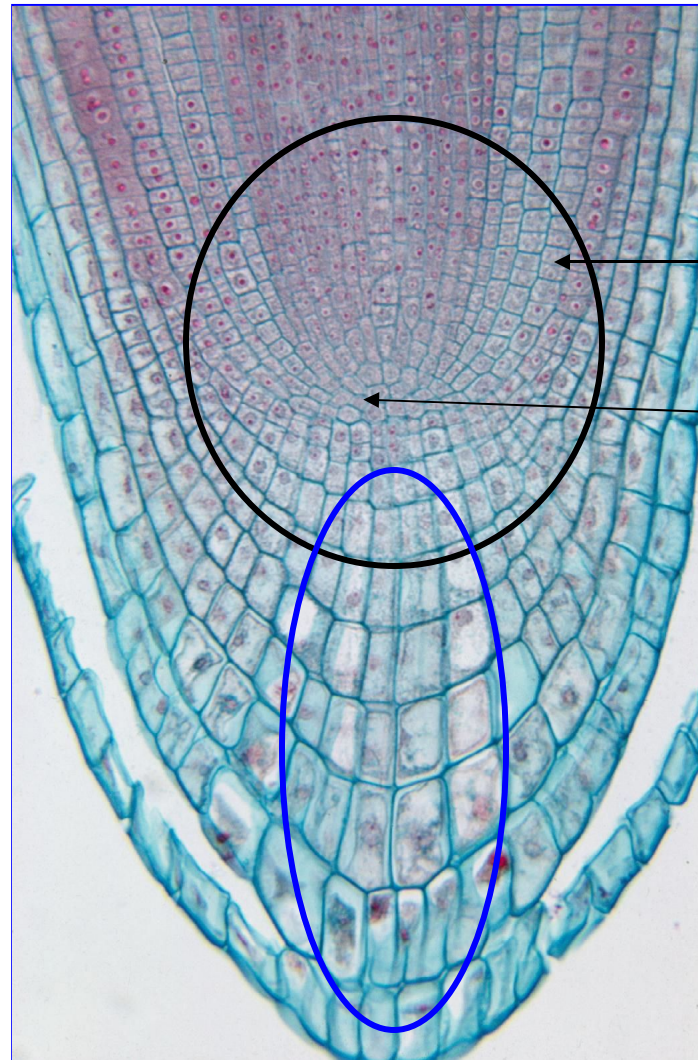
pro pozorování
jaderného dělení
lze použít i listová
primordia

Kořenový apikální meristém *Linum*

kolumela = střední sloupek kořenné čepičky

vlastní meristém

klidové centrum

kořenová čepička

Dělení barviv podle původu

- přírodní

karmín - červec nopálový

orcein - lišejníky (*Lecanora*, *Roccella*)

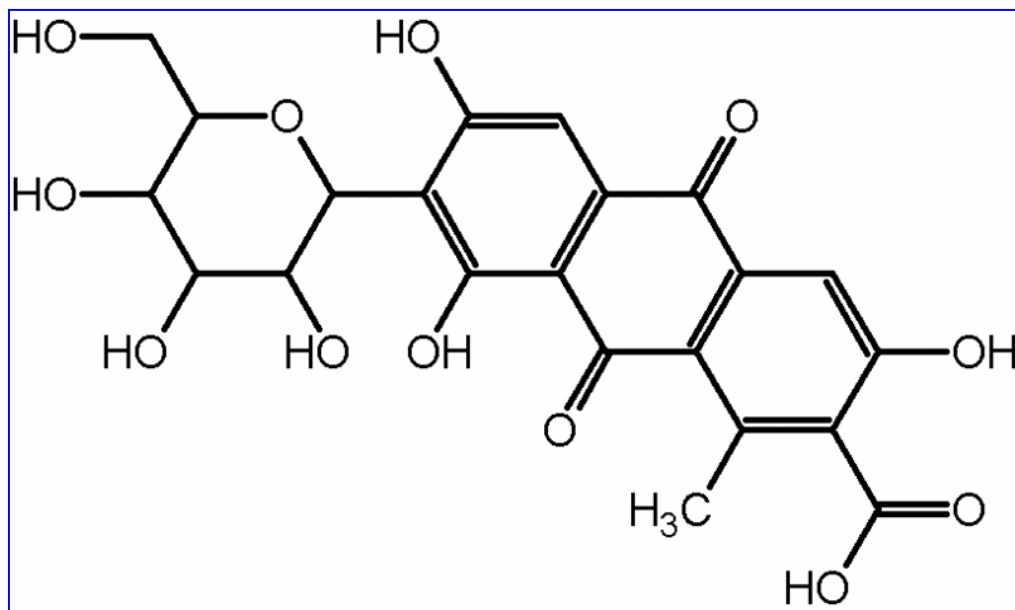
hematoxylin - dřevo kampešky (*Haematoxylon campechianum*)

brasilin - dřevo druhů rodu *Caesalpinia* (*Caesalpinia sappan*, *C. brasiliensis*)

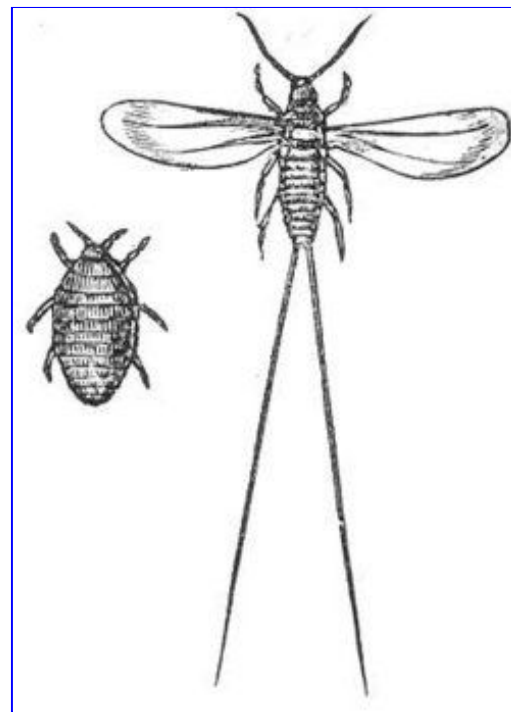
- syntetická

Karmin

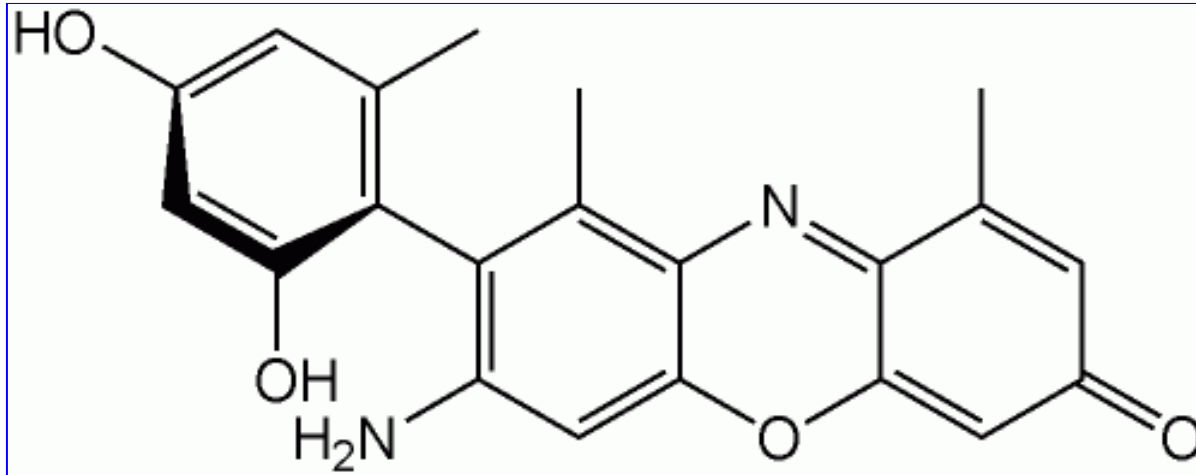
kyselina karmínová

Dactylopius coccus

Cochineal, Natural Red 4, C.I. 75470

Orcein

archil, orchil, lacmus, litmus a C.I. Natural Red 28, (E121)

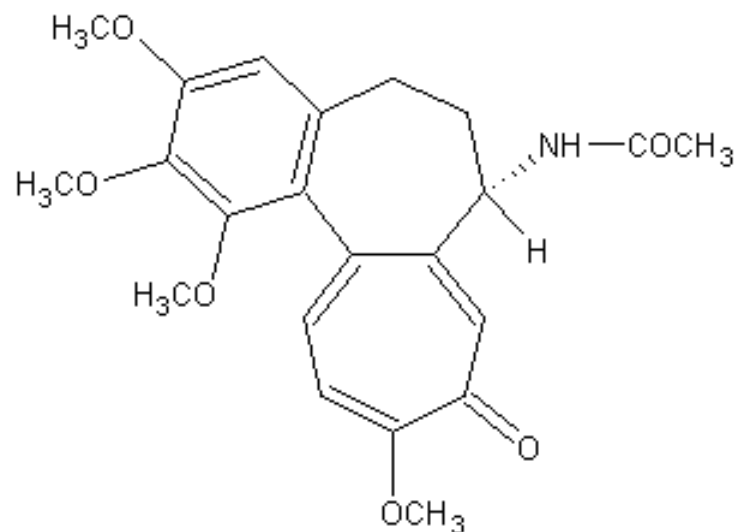
červené v kyselém pH, modré v alkalickém pH

Mitotické jedy

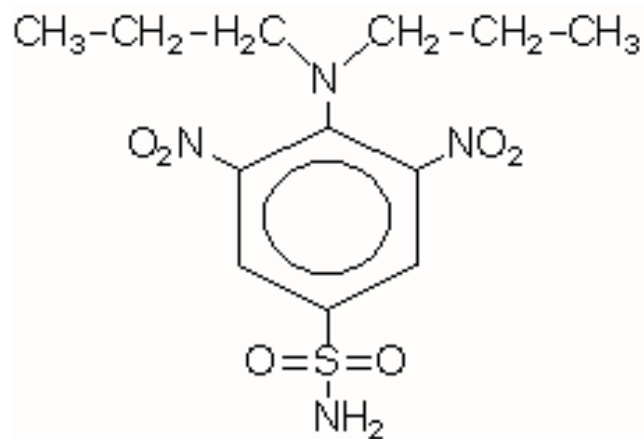
- **halogenové deriváty aromatických uhlovodíků**
(p-dichlór benzén, α -bróm naftalén,
8-hydroxychinolin)
- **alkaloidy** (kolchicin, vincristin)
- **herbicity** (oryzalin)

Rostlinné alkaloidy a herbicidy

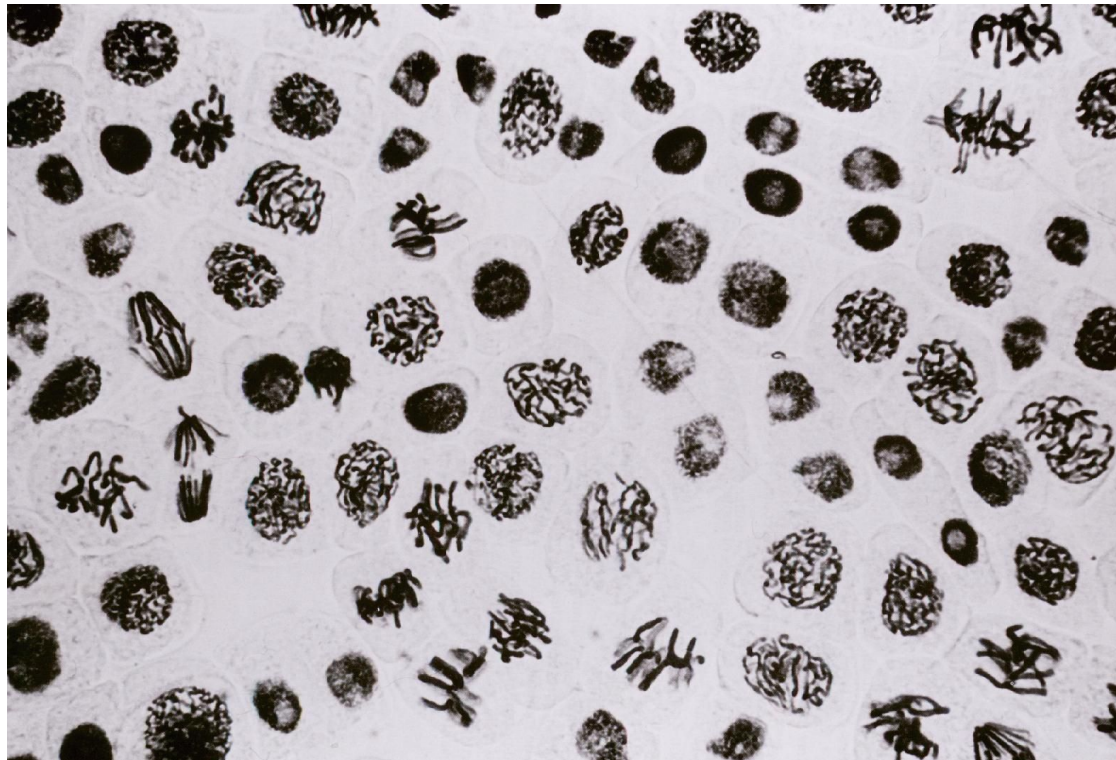
kolchicin

oryzalin

Buňky meristému kořene *Pisum*

po synchronizaci jaderného dělení oryzalinem (dr. J. Macas)

Obecný postup

předpůsobení

- fixace **Carnoy, Farmer**
  - macerace **HCl**
  - roztlačení
  - barvení **acetokarmín, laktopropionový orcein**
  - projasnění **levulózový sirup, glycerol**
- } fixačně-macerační směs

Fixačně-macerační směs

Dostál J. (VÚOK Průhonice)

- 1 díl 96% etanolu
- 1 díl normálního butanolu
- 1 díl ledové kyseliny octové
- 1 díl konc. HCl (35 - 36%)
- 4 díly destilované vody

Pracovní postup

Materiál: kořeny *Allium cepa* L.

bez předpůsobení - fáze buněčného cyklu

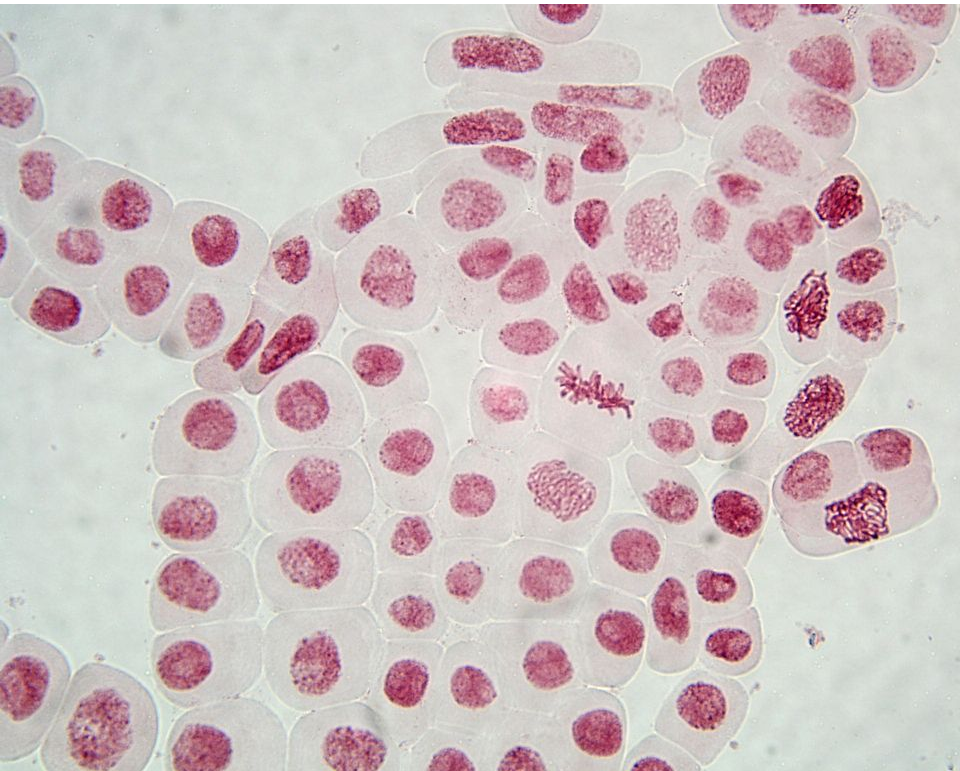
- odběr naklíčených kořenů
- fixace a macerace v činidle
- izolace kořenové špičky
- barvení laktopropionovým orceinem
- rámování lakem na nehty

předpůsobení v hydroxychinolinu - narušení cytoskeletu

- inkubace kořenů v 0,02 M roztoku hydroxychinolinu
- odběr naklíčených kořenů
- fixace a macerace v činidle
- izolace kořenové špičky
- barvení laktopropionovým orceinem
- rámování lakem na nehty

Laktopropionový orcein

roztakový preparát *Allium cepa*

Olympus BX-51
procházející světlo

Olympus BX-51
DIC